

ФІЛОЛОГІЯ

УДК 821.161.2

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ В. РОДІОНОВА)

Тетяна Шарова, Сергій Шаров

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Шарова Тетяна, Шаров Сергій. Науково-теоретичні засади дослідження дитячої літератури (на прикладі творчості В. Родіонова).

У статті представлено особливості дитячої літератури на прикладі творчості В. Родіонова. Наголошено на тому, що В. Родіонов репрезентує в дитячій літературі ментально-психологічні основи нашої культури, широкий діапазон проблематики та тематики різних за складністю рівнів, вербально-образну систему на підвалинах усної народної творчості, широке панорамне полотно географічно обумовлених просторів. Акцентовано на тому, що автор досить чітко розмежовує літературні зразки для дорослого та юного реципієнта, створюючи книжки-збірки творів, що носять заголовок з вказівкою на свого читача.

Ключові слова: дитяча література, художня творчість, дослідження, текст, читач.

Tatyana Sharova, Sergii Sharov. Научно-теоретические основы исследования детской литературы (на примере творчества В. Родионова).

В статье представлены особенности детской литературы на примере творчества В. Родионова. Отмечено, что В. Родионов представляет в детской литературе ментально-психологические основы нашей культуры, широкий диапазон проблематики и тематики различных по сложности уровней, вербально-образную систему на фундаменте устного народного творчества, широкое панорамное полотно географически обусловленных пространств. Акцентировано на том, что автор достаточно четко разграничивает литературные образцы для взрослого и юного реципиента, создавая книги-сборники, носящие название с указанием своего читателя.

Ключевые слова: детская литература, художественное творчество, исследования, текст, читатель.

Tetyana Sharova, Sergii Sharov. Scientific and theoretical foundations of the study of children's literature (on the example of creativity V. Rodionov).

The article presents the features of children's literature on the example of V. Rodionov creativity. It is emphasized that V. Rodionov represents in the children's literature the mental and psychological foundations of our culture, a wide range of issues and subjects of varying complexity of levels, a verbal-figurative system on the basis of oral folk art, a wide panoramic cloth of geographically determined spaces. The author focuses on the fact that the author clearly distinguishes literary samples for an adult and young recipient, creating a collection of books bearing a title with an indication to his reader.

Key words: children's literature, artistic creativity, research, text, reader.

Література для дітей, чи її семантичні дублети «дитяча література», «література для дітей та юнацтва» на сучасному етапі свого розвитку стала відмежованою від літератури для дорослого читача, однак не дивлячись на її автономію, залишається тісний зв'язок з загальним літературним процесом. Дитяча література репрезентована як окреме літературне явище з самостійним процесом становлення і розвитку, де останнє спровокувало появу художніх маркерів дитячого тексту, яка забезпечує ряд особливостей, що дають підстави відрізнити його, наприклад, від твору для дорослого, від жіночої літератури.

Літературно-художній твір – це цілісний образний організм, обсервація якого вимагає достеменного дослідження всіх його іманентних одиниць крізь призму теоретичних засад літератури. Такий твір, безперечно, ґрунтується на базі художнього стилю, що органічно співіснує

поруч з іншими функціональними стилями – розмовно-побутовим, науковим, офіційно-діловим, стилем масової інформації, що зумовлені різними сферами спілкування, проте художній стиль обслуговує сферу естетично-образного вживання слова, розвиває та поглиблює, доповнює новими гранями естетичний світ дорослого і набуває особливих ознак, спрямовуючись на дитину як окремий об'єкт вивчення [3, с. 85].

Проблемне питання особистості читача і, відповідно, літератури для нього, зумовило появу диференціації таких понять як «дитяча література» (чи її семантичні дублети «література для дітей», «література для дітей та юнацтва») та художні твори для дорослих, оскільки досить тривалий час ці поняття не виокремлювали, не розрізняли, домінувало явище інтеграції, що зумовило думку, що царина дитячої літератури є невід'ємною складовою літератури для дорослих,

в межах якої все одно виникає нагальна потреба в систематичному огляді доміантних констант її творення та функціонування як елемента загальної літератури.

Нові дослідження спрямовують на розуміння «дитячої літератури» як науки, як галузь літературознавства, що сформувалася й стала відокремленою з масової літератури вже на початку XIX століття, може носити характер соціокультурного явища та супроводжувати неспинний розвиток дитячої субкультури [1, с. 6–7]. Такі науковці як С. Іванюк, Ю. Ступак, В. Савенко, В. Костюченко висвітлюють сучасний розвиток дитячої поезії та прози, їх стратегії формування. Крім того, усвідомлення значення дефініції «дитяча література» відбувається у таких напрямках, а саме:

1. дитячою літературою називають твори, які написані не для дорослих, а входять до активного загалу книг, які читають діти та мають попит серед дітей на сучасному етапі;

2. літературні зразки для дорослих читачів, які можуть бути осмислені та сприйняті дітьми, оскільки характеризується нескладною для розуміння парадигмою твору (таким чином знаходяться на периферії літератури та формує опозицію дитина-дорослий);

3. твори, що створені літераторами виключно для дітей, пропонуються для їх загалу та структуровані відповідно до їх вікових категорій (тут тотальний адресат – це дитина) [1, с. 7].

Отже, бінарно протиставні погляди сприяли формуванню остаточного твердження, що таку літературу створюють майстри слова спеціально для дітей, проте ця особливість не дає підстав повністю виключати її із загалу всього літературного простору, бо доцільніше говорити про органічне долучення до художнього мистецтва в цілому.

Сучасні письменники, такі як В. Родіонов репрезентує в дитячій літературі ментально-психологічні основи нашої культури, широкий діапазон проблематики та тематики різних за складністю рівнів, вербально-образну систему на підвалинах усної народної творчості, широке панорамне полотно географічно обумовлених просторів, і крім цього віддає пріоритети навіть основам психології, підпорядковуючись її канонам, оскільки за віком дітей та їх психологічних критерій, розмежовує літературу, що спрямована на дітей різних вікових категорій. Так, його художні твори зазнають трансформації згідно з такою класифікацією: дитяча література для дошкільного, молодшого, середнього й старшого шкільного віку [7, с. 20].

Актуальність дослідження творчості В. Родіонова полягає в тому, що митець повному сприймає та аналізує дійсність, оскільки синтезує різні хронологічні межі, а саме відлік художнього часу у митця стартує в минулому столітті й до наших днів, оскільки він став свідком і тих, і інших подій. Контраст між минулим та сучасністю, поєднання прози та поезії, аналіз загальнолюдських одвічних проблем – це одна з тих рис, що характеризують його творчість. Унікальність змалювання проблем забезпечує життєвий досвід, кожен факт, на який автор спирається у тексті. Митець засвідчує зміни як історичні, так і суспільні шляхом осмислення життєвих реалій. Поетичне обрамлення, лаконічність викладу спрямовані на заглиблення в локальну проблему.

Цей факт, на думку сучасних митців, зумовлений потребою доносити змістоформу твору до дитини-читача. В. Родіонов оперує головними показниками дитячої літератури, враховуючи потребу сучасного світу так, щоб доцільно написаний дитячий твір мав: яскраву образність, невеликі наративні форми з однолінійною сюжетною подією, можливість демонструвати реалії та пробуджувати бажання у дитини критично мислити. Наш письменник мислить так, щоб будь-яка картина була доступною дитячій свідомості та виконувала триєдину функцію: виховувала, розвивала та надавала освіту дітям. Про цю доміанту літератури для дітей говорять дитячі психологи, літературні критики, знавці дитячої світофілософії та В. Родіонов.

Рецепція загальнолюдських проблем у творчості В. Родіонова зазнає впливу динаміки життя. Творча спадщина охоплює проблеми не одного дня, не одного тижня чи місяця, бо є загальнолюдськими й належать до одвічних питань, що осмислюються залежно від певного часового проміжку, порівнюються, засвідчують зміни як позитивні, так й негативні. Письменник у проблематиці зберігає вірність простим, «абетковим», істинам життя, що змальовуються на тлі конкретного суспільства.

У літературному доробку автора простежується тенденція до розширення проблематики за рахунок питань, які стосуються саме нашого, сучасного, покоління. Вони інколи порівнюються з минулим шляхом ретардації сюжетної лінії, тому ці питання постають гостроактуальними на сьогоднішній день.

Предмет для осмислення в дитячій літературі виступає той самий, що для дорослого читача, тільки рецептивний ракурс творів повинен вбачати стратегію дитячого розуміння висловленого у тексті, і в цьому полягає одна з важливіших сторін цієї справи [7, с. 27]. Саме

висвітлення сюжету в художньому полотні мотивує до всепоглинання різного інформативного кола, тому твори можуть тяжіти до виявлення загальнолюдських та національних тем, оповідати про історію, «моральні» науки, про техніку і географію, природознавство тощо [7, с. 31–30]. Головне, щоб діти-читачі сприймали не мертві факти, а розуміли їх суть, їх зв'язок, читали не одноманітні повчання в тотожних розповідях-оповіданнях, а бачили їх в живих картинах, повних руху, написаних живою і легкою мовою, яскравою наочністю та динамічністю сюжету [7, с. 26].

В. Родіонов врахував вище перераховані показники дитячої літератури і на свої зразках демонструє їх роботу. Він реалізує двоступеневий аналіз творів, що дозволить дітям краще засвоїти дидактичне спрямування, оскільки завжди наявна двоєдина категорія полярного характеру – раціональне та кордоцентризм. Діти можуть бути мотивовані до вивчення будь-якої персоналії шляхом використання певних інновацій в освітньому просторі. Так, наприклад, для вивчення художніх текстів В. Родіонова можна використовувати електронний засіб навчального призначення, що суттєво може покращити рівень знань тих, хто навчається [10, с. 291].

Для літератури для дітей вагомим є завдання виховувати емоції та забезпечувати культурний вплив [4, с. 160]. В. Родіонов у своїх творах формує чуттєву сферу шляхом співпереживання, поділу радості з героями, бо без цієї ознаки людина – це не людина, а література для дітей втрачає своє призначення. У митця утворена стійка ув'язь множини естетичного, що з одного боку – це прояв літературного буття, а з іншого – аксіологічні координати соціо-культурної моделі, що базуються суто на антропологічну перспективу трансляції важливого досвіду до майбутнього, тобто до дитини як представника певного менталітету [5, с. 25–26]. Автор грається сюжетом на межі простого та ускладненого, що охоплює все властиве дитячій літературі [2, с. 161].

Те, що створено для дітей сучасними літературними діячами розповідає життєві історії у живих прикладах і різних обставинах, які діють на уяву та формують позицію дитини до змалюваного як до учасника події, бо завжди мають на меті донести повчальну суть твору та подати у правильній (правдивій) формі різні поняття-категорії (добро, любов, зло, грубість тощо) і переконати у їх позитивних чи негативних рисах через емоційність зображення [11].

Досліджуючи дитячу літературу як явище в літературному просторі, варто артикулювати думку про те, що їй притаманна родо-видова

класифікація як і для загальної літератури. Досить часто зустрічаємо епічні, ліричні та драматичні полотна, домінуючими серед них є малі епічні (есе, новела, нарис, образок, акварель, оповідання, казка-поема тощо) та поетичні жанри (ліричний вірш з громадянськими мотивами, віршоване оповідання, поетична мініатюра-замальовка природи, величальна пісня красі й творчості, байка, дитяча забавлянка тощо) [4, с. 163]. Такий жанровий ракурс у сучасних письменників обумовлений естетичними потребами дітей з урахуванням вимог сучасного суспільно-культурного руху й спрямований на формування відчуття художнього стилю, дозволять краще пізнавати екзистенційність як важливу категорію нашого існування, що створюватиме проекцію на вивчення реального світу через призму фантастично-казкового чи правдивого зображення подій у сюжетній канві [6, с. 8].

В. Родіонов тяжіє до прози та поезії для дітей як до найдоцільніших жанрів, оскільки формують ритміку поетичних форм та чуття прозових полотен, у яких особливо яскраво простежується антропософська концепція: автор всебічно враховує потреби сучасної дитини та світу, створює сучасну дитячу літературу, враховуючи її основні потреби; створює світ природи та людини як дорослої, так і юної, сприяє всебічному формуванню особистості дитини.

В. Родіонов є автором багатьох прозових і поетичних творів для широкої аудиторії дорослих читачів, однак в останній час митець особливу увагу звернув на дитячий контингент, оскільки саме дитяча книжка – це основа, яка закладає базис літературної освіти. Для автора важливо виховувати, розвивати сучасну молодь книгою, тому і постав вибір писати для дітей.

Саме дитяча книга В. Родіонова передбачає засвоєння індивідом знань, досвіду, норм і цінностей, включення його до системи соціальних зв'язків і відносин, необхідних для його становлення і життєдіяльності в даному суспільстві. Це явище має процесуальний характер, оскільки формуванню підлягають найзагальніші та найпоширеніші, усталені риси особистості, що виявляються в соціально організованій діяльності, регульованій рольовою структурою суспільства і визначені поетапністю у межах не одного місяця, не одного року й можуть забезпечуватися літературою для дітей та юнацтва, бо функціональне спрямування такої літератури вбачає в цьому нагальну потребу.

Автор досить чітко розмежує літературні зразки для дорослого та юного реципієнта, створюючи книжки-збірки творів, що носять заголовок з вказівкою на свого читача. Ще однією передумовою дитячої літератури В. Родіонова є

прагнення до соціалізації дитини у нашому менталітеті – це дуже яскраво простежується у його творах, адже митець прагне допомогти дитині:

1. увійти у світ соціуму, усвідомити його умови функціонування, віднайти себе в ньому;
2. встановити параметри того, чим вона відрізняється від оточення, або які спільні ознаки можна виявити;
3. пізнавати реалії дорослого світу, формувати достовірну модель світу;
4. акумулювати свій власний (перший) соціальний досвід;
5. осмислити аксіологічну сферу життя і їх значущість для себе;
6. формувати почуття сенсу життя;
7. стати дитині носієм певної культури і від цього збагачуватися і набувати ознак інтелектуального життя.

У своїй творчості В. Родіонов наголошує на тому, що дитині не вистачає цікавого розвитку, доброго формування особистісних якостей, що можливо закласти в книгу і через неї донести дитині необхідний досвід. Саме в книжці митець бачить джерело культурного становлення людини, тому починає працювати з дитиною через друковану форму спілкування. Серед проблем сучасного світу письменник бачить відстороненість від мистецтва, що необхідно викоренити за рахунок доброї, вдало написаної книжки.

Художній текст осмислюється дитиною як первісний, остаточний і абсолютно самодостатній об'єкт, що подає лише непідробні факти, лише самі базові ідеї світу, або такі, що здаються їй базовими, а сприймаючи їх, відбувається адаптація. Все розмаїття життя в книжках сприймається дитиною як фундаментальні начала для світобудови і для себе [8, с. 4]. Дитяча література стала одним із векторів В. Родіонова, що характеризується самодостатністю, поглибленим аналізом життя та питань, які сама природа ставить на порядок денний перед дитиною [8, с. 5].

Митець свою літературу для дітей реалізує в межах дихотомії «природне – культурне», оскільки завдання його літератури – замінити «природне» на «культурне», але шляхом не витіснення, тим більше її знищення, а шляхом збагачення, інтелектуалізації; важливо передавати досвід цивілізованого суспільства та нагромаджувати знаннями дитячі твори, що розвиватимуть природні задатки. Щоб реалізувати це завдання увесь досвід, який використовує митець у творах, підлягає стратифікації, що визначить той віковий рівень дитини, для якої він буде запропонований. Окультурення дітей, їх інтеграція в суспільство,

вимагає від літератури вкраплень емоційного зображення подій в творі, оскільки почуття і переживання – це результат багатотисячолітнього розвитку цивілізації, її представника [8, с. 6]. Для формування вище вказаного, дитина мусить емоційно повно пережити свої естетичні враження через заглиблення в естетичний текст – це сформує всю гаму почуттів і переживань, притаманних дитині як суб'єкту культури і яких немає в ній як в «природній» істоті. Це завдання поклав в основу харківський митець В. Родіонов у літературу для дітей і чітко дотримується її сьогодні.

Автор створює нові зразки, порівняно з попередніми, і налаштований формувати дитину всебічно, де остання повинна накопичувати знання про те, що лежить на поверхні тексту та лежить глибоко в його основі. Відповідно, бачимо такий схематичний зв'язок у діяльності митця: життя природи та нації – дитяча література зі спрямуванням на досягнення нових знань – свідомість дитини – становлення повноправного суб'єкта даної культури (варто враховувати індивідуалізацію цього впливу, бо кожна дитина унікальна і вплив на неї також буде особливим).

Автор найперше відштовхується від моделі соціального буття (суспільні норми, цінності, уявлення про соціум, природу в цілому тощо), помножені внутрішньою природою (специфікою) дитячої літератури [5, с. 20]. А вже від них дитина набирається нових знань та формує нову свідомість. Наприклад, у літературних зразках для дорослих митець не прагне повчати, моралізувати, виховувати прямолінійно, бо покладається на досвід реципієнта, його мудрість, освіченість, а в дитячій літературі – стає на інший, протилежний шлях, який є доцільним для функціонування. Така література покликана давати дитині розвиток і забезпечує поступовий процес формування.

Дитяча література має право на існування, потрібна дитині; їй доцільно сприймати як окрему і важливу частину людського існування, що визначає сутність спочатку дитини, а надалі зумовлює рух назустріч дорослому, перфектному і раціональному стану [5, с. 24].

Творчість для дітей доцільно зараховувати до галузі мистецтва, що покликане репрезентувати естетичну насолоду шляхом цікавих і несподіваних авторських підходів у висвітленні сюжету та в формах його викладу. В. Родіонов особливу вагу приділяє змісту та формі дитячого твору, оскільки це ті головні домінанти, що здатні вплинути на дитину та зацікавити її. Кожен письменник вдається до своїх засобів конструювання тексту та його

форми, що дозволяє продемонструвати справжній іманентний стиль.

Наприклад харківський письменник тяжіє до зображення правдивих картин життя природи та людини у поєднанні з літературними витоками української літератури – з усною народною творчістю. Літературі для дітей у теперішньому її розумінні передувало народне художнє слово [4, с. 159]. Досить часто у дитячій літературі В. Родіонова можна зустріти автобіографічні елементи. Частково автобіографічні елементи у творчості українських письменників представлено в монографічному дослідженні [9, с. 12].

К. Ушинський справедливо вважав появу фольклору для дітей першою блискучою спробою педагогічного впливу, бо ґрунтувалось на народній педагогіці і в ній втілювалася народна мудрість [7, с. 6]. Автор демонструє авантекст (претекст), що наповнений архетипними домінантами нашої народної творчості, які не витісняють одна одну, а навпаки, дають синкретизм значущих рис для дитячої літератури, що створюють нову метамову творів, нове бачення літератури як явища, сприяючи її логічному оновленню, позбавленому хаотичного формування.

Одночасно спостерігаємо за злиттям усталених поглядів та канонів в світобаченні та в світовідчутті українського народу та якісно нового (сучасного) світобачення, де застосування фольклорних основ стає елементом інкрустації, забезпечує тісний взаємозв'язок з літературою минулих століть, зберігає та відроджує коріння нашої нації за рахунок вкраплення основ нашого менталітету, що найперше закладені в усній народній творчості.

Зміст дитячих творів В. Родіонова має аксіоматичний характер, оскільки в його основі закладений повчальний зміст, який має відтінок української свідомості та, подеколи, демонструє норми та правила життя в нашому суспільстві. Зміст кожного твору також збагачений естетичними картинками природи, світу людини,

максимально приближені до дійсності і забезпечують можливість дитині оцінити зовнішній світ шляхом сприйняття картин в художньому полотні на основі висвітлення часових векторів: минулого–сучасного–майбутнього, які є доступними для дітей за рахунок чого вони зможуть зробити дедуктивні власні висновки.

В. Родіонов неодноразово наголошував, що література – це мінливий процес з великими і постійними видозмінами, що досить часто стосується власне форми тексту. Так, сам автор став, певною мірою, революціонером в цій справі, оскільки модернізував сучасні жанри в літературі та її форми. Наприклад у В. Родіонова є легка для сприйняття поезія в прозі, новела, есе з модерністичним баченням сюжету, сучасна трансформація форми поетичного тексту, що відтворює різні форми-конфігурації тощо.

Літературознавці виокремлюють в дитячій літературі такі жанрові форми: пестушки, лічилки, небилиці, казка-поема, оповідання-новела, чотирьох віршова форма пісеньки тощо. Форма – це первинне зорове враження про твір, який особливо потрібний дитині, оскільки здатен зацікавити дитину. Це своєрідна ігрова демонстрація всього твору, що є невіддільною від змісту, а разом створюють органічний текст.

Отже, такі компоненти як зміст та форма художнього полотна можна розмежувати та виокремити під час літературного синтезу, однак вони між собою взаємопов'язані та невіддільні, тому автор приділяє увагу кожному з них. Дитяча література – це специфічна література, тому потребує особливих форм та змістових складників. В. Родіонов усвідомлює усю специфіку дитячого полотна, тому створює нові форми та модернізує зміст дитячого твору шляхом вкраплення суб'єктивних переконань, що позначаються доцільністю, є необхідними в літературі для дітей, вдало між собою співіснують та стають художніми маркерами дитячої літератури.

Список використаних джерел

1. Арзамцева И.Н. Детская литература : учебник для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. – [2-е изд.] / И.Н. Арзамцева, С.А. Николаева. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 472 с.
2. Білоусова М. Специфіка мови творів для дітей / М. Білоусова // Лінгвістика. – № 2. – 2012. – С. 161–165.
3. Культура слова : зб. наук. праць / під. ред. Н.М. Трох, Л.К. Ярошевської. – Київ, «Наукова думка», 1992. – Вип. 42. – 100 с.
4. Літературний твір як структурний елемент художньо-філософської концепції світу: монографія. – Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. – 176 с.

References

1. Arzamceva I.N. Detskaâ literatura : učebnik dlâ stud. vysš. i sred. ped. učeb. zavedenij. – [2-e izd.] / I.N. Arzamceva, S.A. Nikolaeva. – M. : Izdatel'skij centr «Akademiâ», 2002. – 472 s.
2. Bilousova M. Specifika movi tvoriv dlâ ditej / M. Bilousova // Lingvistika. – # 2. – 2012. – S. 161–165.
3. Kul'tura slova : zb. nauk. prac' / pid. red. N.M. Troh, L.K. Âroševs'koï. – Kiïv, «Naukova dumka», 1992. – Vip. 42. – 100 s.
4. Literaturnij tvir âk strukturnij element hudožn'o-filosofs'koï koncepcii svitu: monografiâ. – Melitopol' : TOV «Vidavničij budinok MMD», 2011. – 176 s.
5. Papuša O. Ditâča literatura âk margines

5. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії : до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу / О. Папуша // Слово і час. – № 12. – 2004. – С. 20-26.
6. Советская детская литература: учеб. пособие для библиотечных работников и пед. вузов. / [под ред. В.Д. Разовой]. – М. : «Просвещение», 1978. – 496 с.
7. Українська дитяча література: хрестоматія критичних творів / [упорядкув. Ф.Х. Гурович, В.С. Савенко]. – К. : «Радянська школа», 1962. – 312 с.
8. Шалагінов Б. Дитяча література і соціалізація майбутньої особистості / Б. Шалагінов // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – № 11–12. – 2011. – С. 3–6.
9. Шарова Т.М. Василь Бондар: поезія та художня проза письменника як біографічний ландшафт / Т.М. Шарова. – Харків: Видавництво «Майдан», 2010. – 184 с.
10. Шарова Т.М. Використання електронного засобу навчального призначення під час викладання історії української літератури / Т.М. Шарова, С.В. Шаров // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Випуск 39. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. – С. 290–296.
11. Шарова Т.М., Шаров С.В. Історія української літератури 40–60 рр. XIX ст. – Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018. – 201 с.
- literaturoznavčoi teorii : do problemi konstituivannâ ob'ektiv naukovogo diskursu / O. Papuša // Slovo i čas. – # 12. – 2004. – S. 20-26.
6. Sovetskaâ detskaâ literatura: uceb. posobie dlâ bibl. fak. in-tov kul'tury i ped. vuzov. / [pod red. V.D. Razovoj]. – M. : «Prosvešenie», 1978. – 496 s.
7. Ukraïns'ka ditâča literatura: hrestomatiâ kritičnih tvoriv / [uporâdkuv. F.H. Gurovič, V.S. Savenko]. – K. : «Radâns'ka škola», 1962. – 312 s.
8. Šalaginov B. Ditâča literatura i socializaciâ majbutn'oï osobistosti / B. Šalaginov // Vsesvitnâ literatura v serednih navčal'nih zakladah Ukraïni. – # 11–12. – 2011. – S. 3–6.
9. Šarova T.M. Vasil' Bondar: poeziâ ta hudožnâ proza pis'mennika âk biografičnij landšaft / T.M. Šarova. – Harkiv: Vidavnictvo «Majdan», 2010. – 184 s.
10. Šarova T.M. Viktoristannâ elektronogo zasobu navčal'nogo priznačennâ pid čas vikladannâ istorii ukraïns'koï literaturi / T.M. Šarova, S.V. Šarov // Naukovî pracî Kam'â nec'-Podil's'kogo nacional'nogo universitetu imeni Îvana Ogiënka: Filologični nauki. Vipusk 39. – Kam'â nec'-Podil's'kij: Aksioma, 2015. – S. 290–296.
11. Šarova T.M., Šarov S.V. Îstoriâ ukraïns'koï literaturi 40-60 rr. XIX st. – Melitopol': Vidavničo-poligrafičnij centr «Lûks», 2018. – 201 s.

Відомості про автора:**Шарова Тетяна Михайлівна**

tanya_sharova@ukr.net

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, Запорізька обл.,
72312, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5846-6044>**Шаров Сергій Володимирович**

seg_sh@ukr.net

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, Запорізька обл.,
72312, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5732-9980>**Information about the author:****Sharova Tetiana Mykhailivna**

tanya_sharova@ukr.net

Bogdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University,
20 Hetmanska Street, Melitopol, Zaporizhya region,
72312, Ukraine.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5846-6044>**Sharov Serhii Volodymyrovych**

seg_sh@ukr.net

Bogdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University,
20 Hetmanska Street, Melitopol, Zaporizhya region,
72312, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5732-9980>